

ד גרגרות וצמוקים שהיו מוקצים וכשהגיע בין השמשות כבר נתייבשו והם ראויים לאכילה (ז) אף ע"פ שלא ידעו הבעלים באותה שעה שנתייבשו ואח"כ נודע להם שבין השמשות כבר היו יבשים מותר:

ה גרגרות וצמוקין דחזו ולא חזו דאיכא אינשי דאכלי ליה ואיכא דלא אכלי ליה (ח) אי אומניה נפק ליה מתורת מוקצה ואי לא לא אבל (ט) אם אינם ראויים והומינם הומנה לאו מילתא היא:

ו כל דבר שאסור לטלטלו אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיפול לתוכו מפני שאוסר הכלי בטלטול ונמצא (י) מבטל כלי מהיכנו אבל מותר (יא) לכפות עליו כלי (יב) ובלבד שלא יגע בו:

ז (יג) מטה (יד) שיש עליה מעות או אפילו אין עליה עתה והיו עליה בין השמשות אסור לטלטלה דמינו דאתקצאי לבין

תוספת שבת

טפי פן יתנדנד אף דבר שאינו מתגלגל, אך דבאמת דבריו דחוקים, דמי לא עסקינן במוקצה כבד שאי אפשר לנדנד אותו בקל: (יג) מטה שיש עליה מעות. בפרק כירה איתא *אמר רב יהודא אמר רב מטה שיחדה למעות והניח עליה מעות פעם אחת בחול אסור לטלטלה בשבת. והרי"ף כתב דאם אין עתה עליה מעות מותר לטלטלה בין יחדה למעות ובין לא יחדה למעות, ובלבד שלא היה

עליה מעות כל ביה"ש: וכן נראה דעת הרמב"ם, וטעמם משום דס"ל דרב דאוסר ס"ל כר"י דאית ליה מוקצה, אבל לדין דס"ל בכל מוקצה כר"ש שרי בכל גווני בין יחדה ובין לא יחדה, כ"כ הרא"ש, ומסיק אבל דעת ר"ת דבהא גם ר"ש מודה דאסור, דכיון דקפיד עליה מיוחד ליה מקום, ודמי להא דאיתא פרק כל הכלים דהכל מודים בסיכי זירי ומוזרי דכיון דקפיד עליהו מיוחד להו מקום, ור"ל דאפילו לר"ש אסור בהו. והרשב"א בחידושו כתב דמטה שיחדה למעות והניח עליה פעם אחת בחול, לא מקרי כלי שמלאכתו לאיסור, כיון שהמטה אינה עושה שום מלאכה רק מעשה עץ בעלמא עכ"ל. ונראה דכן הוא דעת הרי"ף מדכתב מותר לטלטלה בין יחדה ובין לא יחדה, וכיון דבחדא מחתא מחתינהו משמע דיחדה שרי דומיא דלא יחדה, וא"כ כמו דבלא יחדה ודאי שרי לטלטלה אף מקרי מלאכה לצל כדין כלי שמלאכתו להיתר, ה"ה נמי יחדה ג"כ שרי מחמה לצל, ואין דינו ככלי שמלאכתו לאיסור דאסור לטלטלו מחמה לצל. וכ"כ הלבוש בהדיא לפי דעה ראשונה, והוא דעת המחבר שפסק כר"ף והרמב"ם. ולפ"ז הרא"ש שהביא דעת ר"ת דפליג על הרי"ף, וס"ל דמטה אסורה אף לר"ש דדמי לסיכי כו' והסכים עמו בזה, ומדלא פליג עליו גם בהאי מלתא לומר דמטה מקרי מלאכה לאיסור דהא איכא ג"מ למנורה בסי' רע"ט, משמע דבהא מילתא מודה ליה להרי"ף דלא מקרי מלאכתו לאיסור, ואף דמדברי ר"ת אין הכרע כל כך אי ס"ל כהרי"ף בהא מלתא או כדעת ר"י שלקמן, מ"מ מהרא"ש ודאי יש הכרע,

להתירו. דקי"ל אין מוקצה לחצי שבת, אא"כ איתקצי לבה"ש: (ז) אע"פ שלא ידעו הבעלים. ולא אמרינן כיון שלא ידעו מזה כבר הוקצה מדעתם, דהוי ליה מוקצה בטעות כ"ה בש"ס דידן, ודלא כהירושלמי שאוסר בזה: (ח) אי אומניה. וכתב המג"א (ג) בסי' תצ"ה (ס"ק י') דצריך שירשום מע"ש ויאמר מכאן אני נוטל למחר, משום דאיכא למיחש דלמא שביק את הרעים ונטל את היפים ומטלטל מידי דלא חזיא ליה, ע"ש: (ט) אם אינם ראויים והומינם. כתב ב"י בשם הא"ח תמרים שנותנים עליהם מים מע"ש ולא היו ראויים, ובשבת נעשו ראויים, מותרים בשבת. ועסי' ש"כ ס"ג: (י) מבטל כלי מהיכנו. דהוי כאלו סותר את הכלי, כן פירש"י והרמב"ם, (ד) ובמקום אחר פירש"י דהוי כאלו בונה אותו במקום הזה: (יא) לכפות עליו כלי. דבזה אין מבטל אותו מהיכנו, דהא אם ירצה יכול לחזור וליטול אותו משם, הרמב"ם. ולא-חיישינן דשמא על ידי נטילתו משם ינדנד את המוקצה מאחר שהמוקצה מכוסה מן העין, ועוד שמטלטל אותו לצורך דבר שאינו ניטל, קמ"ל דלא: (יב) ובלבד שלא יגע בו ע"י הכלי. ואע"ג דמוקצה מותר בנגיעה אפילו בידים כמ"ש סי' ש"ח ס"ג היינו כשהנגיעה היא לצורך דבר המותר, אבל כשעיקר הנגיעה היא לצורך דבר המוקצה אסור ליגע בו כ"כ בתה"ד. והה"מ כתב, דהא דאסור ליגע בביצה שנולדה בשבת וי"ט, היינו משום שהוא מתגלגל וע"י נגיעה מעט הוא מתגלגל והוי טלטול ממש כמ"ש רמ"א ריש סי' תקי"ג, (ה) ומדברי המחבר כאן משמע דס"ל כתה"ד, דהא סתם דבריו דבכל מוקצה אסור ליגע בו, וע"כ צ"ל כמ"ש התה"ד, ואע"ג דסתם נמי ולא פירש דמיירי שהנגיעה היא לצורך המוקצה סתמא כפירוש, דומיא דלא יכפה עליו את הכלי, דמיירי מסתמא שעושה כן לצורך המוקצה שלא ישבר, וכ"כ המג"א רס"י תקי"ג דדעת המחבר הוא כן *וכל זה דלא כהט"ז השגה על הט"ז בסי' תקי"ג סק"ה שכתב שם דדעת המחבר כמ"ש הה"מ וליתא, ואולי איכא למימר דס"ל כמ"ש הע"ש דע"י הכיסוי יש לחוש

ציונים

(ג) וי"ע שלא העמיקו האחרונים, ועיי' שעה"צ סי' תנ"ה ס"ק ל"ח. (ד) עמש"כ בסי' רס"ה ביאורים א'. (ה) ורמ"א ס"ל כהה"מ, ועיי' בסי' רס"ה ס"ב. וע"ע במ"ז ס"ק כ"ב.

השמשות אתקצאי לכולי יומא: הג"ה ואפילו לצורך גופו או לצורך מקומו (נ"י): והוא הדין לכל דבר היתר שמונח עליו איסור אבל אם אין עליה עתה מעות וגם לא היו עליה בין השמשות מותר לטלטלה אפי' יחדה למעות והניח עליה מבע"י כיון שסלקן קודם בין השמשות: הג"ה ויש אוסרין ציחד לכך והניח זהם אע"פ שסלקן מצע"י (טור נסס ר"ת) ולכן אסור לטלטל כים של מעות

תוספת שבת

יש ללמוד מטה מסיכי וכו', לומר דכמו דסיכי וכו' מחמת חסרון כים חמיר משאר כלי שמלאכתו לאיסור דשרי לצורך גופו ומקומו, וסיכי אסור אף לצורך גופו ומקומו, דחסרון כים מגרע כוחו דנחית חד דרגא, ה"ה נמי מטה אף דלא מקרי מלאכתו לאיסור, מ"מ הואיל ומיוחדת לאיסור, אף שזה לבד אינו מגרע כוחו, מ"מ אם ניתוסף עליו עוד מוקצה מחמת חסרון כים, אז החסרון כים נמי מגרע כוחו משאר כלי שמלאכתו להיתר שמוותרים אף מחמה לצל, ובזה אסור מחמה לצל כיון דהוי תרתי לריעותא דמיוחדת לאיסור, וגם הוי מוקצה מחמת חסרון כים, ולא שרי אלא לצורך גופו ומקומו כדין כלי שמלאכתו לאיסור ואין בה חסרון כים. מיהו היינו דוקא במטה המיוחדת לאיסור היא דאמרינן דחסרון כים מגרע כוחו, אבל דבר שמלאכתו להיתר ממש, ודאי אין החסרון כים מזיק כלום כיון דיכול להשתמש בו כדרך תשמישו בחול וכמש"ל, ובהכי מתיישבת היטב קושית בעל פני יהושע הנ"ל, גם השיכותי בזה תלונת המג"א אשר התלונן בה על הב"י (י) והרב רמ"א שכתבו דלדעת ר"ת שרי לצורך גופו ומקומו, דזה אינו, דהא כיון דר"ת מדמי לה לסיכי וכו' (ט) משמע דאסור אף לצורך גופו ומקומו דומיא דסיכי. ולפמ"ש אתי שפיר. *גם מ"ש דכ"ע מודו בזה דאם

השגה על המג"א

יחדה הוי ליה כלי שמלאכתו לאיסור

ליתא כמו שנתבאר, ודו"ק: מיהו בהגמ"י הביא שם דמטה דמי לגרוגרת וצמוקים, ולדידיה אסור אפילו לצורך גופו ומקומו, ובהג"א הביא בשם ר"י דמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות שפיר הוי דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, ודלא כהרשב"א וסייעתו הנ"ל, גם לא ס"ל כדעת ר"ת דקפיד עליה, אלא כהרי"ף דס"ל דלא קפיד עליה, ועיקר איסורא משום דמקרי שפיר כלי שמלאכתו לאיסור.

ומה שהקשה בספר פני יהושע דלפ"ד יקשה אהא דמקשה בש"ס, אהא דקאמר הטעם דאסור לטלטל את המנורה הואיל ואדם קובע לו מקום, ופריך והא כילת חתנים דאדם קובע לו מקום ושרי, דאימא דשאני כילת חתנים דמלאכתו להיתר, אבל מנורה הוי מלאכתו לאיסור לדעת ר"י שבהג"א, עכ"ל. הנה הוא ז"ל הקשה כן לדעת ר"י, ומשמע דלדעת הרשב"א ניהא ליה שפיר, אבל באמת גם להרשב"א תקשי קושיא זאת, דנהי דס"ל דלא מקרי מלאכתו לאיסור, מיהו עכ"פ גרע טפי מכילת חתנים

דאל"כ הוי ליה לחלוק על הרי"ף גם בהא, ומעתה כיון דהרי"ף והרשב"א והרא"ש ס"ל בחדא שיטתיה, עדיף טפי להשוות גם דעת ר"ת לדעתם ז"ל, כיון דהם רוב מנין ורוב בנין, והר"י שחולק עליהם בזה הוי יחיד כנגד רבים, ולא נמצא לו חבר בהא. וגם בס' פני יהושע הבין כן בפשיטות לדעת ר"ת דס"ל דמטה לא נקרא כלי שמלאכתו לאיסור, ולכן הוקשה לו על ר"ת דהאיך יליף מטה מסיכי כו', כיון דסיכי מקרי מלאכתו לאיסור, ומטה אין מלאכתה לאיסור, וכמו שכתב הרשב"א. אבל יש ליישב קושייתו, דהא צריך להבין דעת הרשב"א וסייעתו בזה שמחלק בין מלאכתו לאיסור או מיוחד לאיסור, דחילוק זה צריך תבלין, דהא עיקר הטעם דכלי שמלאכתו לאיסור גרע טפי מכלי שמלאכתו להיתר אינו אלא משום דכיון שמלאכתו לאיסור ואינו יכול להשתמש בו מלאכתו המיוחדת לו, מקצה דעתו ממנה וקובע לו מקום שיהא מונח במקומו, ולכן לא שרי לטלטלו אלא דוקא לצורך גופו ומקומו דבזה התירו חז"ל כמבואר בפ' כל הכלים, ואם הוא דבר שמקפיד עליו ביותר כגון סכין של מילה (י) דאית ביה תרי טעמי לאיסורא, חדא שמלאכתו לאיסור דמכח זה מקצה דעתו מיניה, וגם הוא חסרון כים, דמחמת כן מקצה דעתו טפי מיניה אסרו גם לצורך גופו ומקומו, אך אם הוא דבר שמלאכתו להיתר אף שיש בו חסרון כים לא נגרע כוחו בשביל זה, דכיון שיכול להשתמש בו בשבת כדרך תשמישו בחול, לא מקצה דעתיה מיניה כלל. ומעתה נחזי אנן גבי מטה וכה"ג דאין מלאכתה לאיסור אלא דמיוחדת לאיסור, שיהיה מונח עליה מעות, והיא דבר דקפיד עליה שלא להשתמש בו תשמיש אחר כמו בסיכי כו', למה לא נימא דהוי מוקצה ממש כסיכי וכיוצא בו שמלאכתו לאיסור, דכיון שאינו יכול להשתמש בו בשבת כדרך תשמישו בחול ודאי מקצה דעתו ממנו כמו בשאר כלי שמלאכתו לאיסור, וכיון שניתוסף עליו עוד דבר זה שהוא חסרון כים ודאי ראוי לאסור אף לצורך גופו ומקומו. וצ"ל דכיון דאנן קי"ל במוקצה כו"ש, דלית ליה מוקצה אלא בגרוגרת וצמוקים בלבד, אלא דבהני מילתא כגון כלי שמלאכתו לאיסור וכיוצא בה אמרינן דמסתברא דגם ר"ש מודה בהו כמ"ש הב"י ברסי' ש"י, וכיון דהך מלתא גופא חידושא הוא, אמרינן דאין לך אלא מה שאמרו חכמים דלא אמרו אלא בכלים שמלאכתן לאיסור, ולא במיוחדים לאיסור. ומעתה נאמר דנהי דמטה עדיף מכלי שמלאכתו לאיסור כמ"ש, מ"מ לענין זה שפיר

ציונים

(י) עמש"כ לעיל נס' ש"ס ביאורים ט'. (י) משמע דס"ל שהמחבר והרמ"א ס"ל כהרשב"א, ועי' צפמ"ג צסוף סימן רע"ט נא"א, ונשעה"ל שם ס"ק ט"ז שכתבו דלא קי"ל כהרשב"א. (ט) בלחריים משמע שהכריעו כדברי המג"א דהוא מוקצה מחמת חסרון כים, עי' צפמ"ג ס"ק כ"ה וס"ק כ"ז.

אע"פ שהוליא המעות ממנו מצד יוס אלא אם כן עשה זו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן הייחוד וכן נוהגין (הגהות מיימוני פכ"ה) מיהו לנזק גופו או לנזק מקומו מותר וכן זכים המפורצג הבגד הוליא ועיקר הצגד עומד לנזק אם הוליא המעות משם מותר לנזק הצגד (טו) דהכיס בטל אלא אם שכת זו מעות מותר לטלטל הצגד דלא אמרינן (טז) דכל הצגד נעשה זכיס למעות הוליא ואין המעות על עיקר הצגד אלא אין לנזקו זכנת דחיישינן שמא ינא זו כדלעיל סי' ש"א סל"ג (ז"י ססי' ש"ט) וע"ל סי' רס"ו אם שכת כיסו אלא זכנת מה דינו (ז"י):

תוספת שבת

איזה דבר בתוכו כתב מג"א דוודא שרי גם לדעת האוסרים, דחזינן דלא קפיד עלייהו כל כך, מג"א: (טז) דכל הצגד נעשה זכיס. וא"כ היה צריך לנער את המעות כמ"ש סי' ש"ט ס"ד, הכא אין [ב] צריך לנער כיון שאין המעות על עיקר הצגד, דמייירי שהכיס תלוי למטה רק פיה לבד תפור בבגד, אבל אם הכיס כולה תפור לאורכו בבגד, אז אף אם שכת מעות בתוכו אסור לטלטל כל הצגד, אלא צריך לנער המעות, ואם הניח בכוונה נעשה כל הצגד בסיס ואסורה לטלטל: מיהו אם פיה לבד תפור בבגד, אז אף אם הניח בתוכו בכוונה נמי מותר לטלטל את הצגד, כיון שאין המעות על עיקר הצגד, והא דנקט רמ"א שכת משום דלכתחלה אין להניח מעות בתוכו מדעת, דחיישינן שמא ישכת ויצא בו [ג] לר"ה, וגם אם הניח מדעת אסור עכ"פ להניח ידו לתוך הכיס, דהכיס עצמו ודאי נעשה בסיס לדבר האסור. ואם כיס מלא מעות קשור בבגד אסור לטלטל את הצגד, דכיון דהכיס אינו תפור בבגד אינה בטלה לגבי הצגד, וה"ה כשיש מעות בתיבה שבשולחן, נמי דינא הכי, כל זה העתקתי מדברי המג"א בשינוי לשון ותוספת קצת. ונראה דאם הכיס קשור [ד] קשר של קיימא

דמנורה מיוחדת לאיסור, וכילת חתנים היו מלאכתו להיתר ממש וכמ"ש"ל. *מיהו אין זו קושיא דיחוי קושיות
כל כך דהמקשה ס"ל דבכילת חתנים שרי אפילו הוא מיוחדת לאוהל, דהוי מלאכתו לאיסור, ואפילו הכי שרי לנטותה בענין המותר, עסי' שט"ו (ס' י"א). נמצא יש בזה ג' שיטות, דעת הרי"ף והרמב"ם דשרי אפילו בחמה לצל כמ"ש. ודעת ר"ת והרא"ש לפי הבנת הב"י ורמ"א, דשרי דוקא לצורך גופו ומקומו, וכן הוא דעת ר"י שבהג"א, אלא דמחולקים בטעמם כמ"ש"ל. ודעת הגמ"י דאסור אף לצורך גופו ומקומו. *ויש לתמוה על רמ"א שלא תימה על רמ"א הביא דעתו כלל בזה, ודוק היטב: (יד) שיש עליה מעות. ואפילו לא היו בין השמשות, כגון שהניח עליה עכו"ם, או תינוק לדעת ישראל. ועסי' ש"ח סי' כ"ז דלדעת התוס' מקרי בסיס, ואסור לנערה אם היה בדעתו שיהא מונח עליו כל השבת. ולפמ"ש סי' רס"ו ס"ט, שרי לנער דלא מקרי בסיס כיון שלא היה עליה בה"ש, ואם שכת עליה מעות, עסי' ש"ט ס"ד: (טז) דהכיס במ"א אצ"ל. ואפילו לצאת בו לר"ה שרי מה"ט מג"א. ולהניח

ביאורים

ולכן זכה"ג א"ל לנער כיון דניכר דהטלטול הוא לנזק היתר, משא"כ כשהכיס תפור לאורכו או קשור להצגד לא נקרא טפל, ונעשה שמטלטל הצגד אינו ניכר דעיקר הטלטול הוא לנזק הצגד דהוא הדבר המותר, דאפשר כוונתו לנזק המעות שהוא הדבר האסור, ולכן צריך לנער, ועמ"ש"כ לעיל. (ובמ"צ ס"ק כ"ט פסק דגם זכה"ג צריך לנער).

[ג] צ"ב דהוא כתב לעיל זכיס' ש"ח ס"ק י"ח דכל היכא שהדרך לטלטל בגופו מקרי טלטול גמור ולא טלטול בגופו, א"כ כאן הדרך לישא המעות זכיס, וא"כ אף בלי איסור הוליא אסור לטלטל הצגד משום מוקצה, ועי' זכיס' ש"א ביאורים ו' שהארכתי בזה, דמיקרי דרכו רק אם דרכו להשתמש בו בגופו, אלא אם הדרך לישא אותו בגופו לא מיקרי טלטול כדרכו.

[ד] לעיל כתב' ש"ח ס"ק מ"ז מחלק דדווקא היכא דהדבר מישך שייכי להצגד מהני קש"ק לנזק שם, משא"כ בדבר שאינו שייך, א"כ ה"ג ז"ל דהכיס שייך לו. והפמ"ג ס"ל שם דכל אופן מהני קשר לנזק (עי"ש בביאורים מ"ג) ונע"ק שאף אחד מהאחרונים לא זיינו לשם (חוץ מהמחמ"ש והקה"מ שהעתיקו דברי התוס') וז"ל מהאי טעם גופא דהס' ס"ל בכל גווני קשר של קיימא מהני כתפור, ואין סביר לחלק ביניהם, להכי לא הצריכו לכתוב כאן דגם קשר של קיימא מהני.

דהגם דידוע דהלכה כדברי ר"ש זכנת, מ"מ לא כלל מקום קי"ל כוונתו, וכמו שמבאר הב"י זכיס' הסימן דזמגו דאחמקאי קי"ל כר"י, וא"כ כאן שמצינו המחבר דמוקצה מחמת מיאוס מותר דקי"ל כר"ש, כתב הלכך הטעם למה כאן קי"ל כר"ש, וכתב שטעמו מסתבר הוא, ח"ל, מוקצה מחמת מיאוס קי"ל כר"ש שמוותר לטלטל, ונראה לי טעמא דס"ל דטעמו טעמא מסתבר הוא שאין שייך הקלאות מיאוס לענין זכנת וכו'. הרי בזה דאידא דמפרש למה נקטינן כאן כר"ש, א"כ בגרוגרות ומוקשים ושאר מוקצה מחמת גופו דגם ר"ש מודה דמוקצה הוא, וכמ"ש הב"י ריש הסי' אינו צריך לטעם כלל.

[ב] התו"ש פסק דזכנת א"ל לנער, וכ"מ בשו"ע הרב סעי' י"ד דלא כהרמב"ם, אלא דזכתה"ל ס"ק ה' הביא דבריו וכתב דלא הדין דאפילו אם לא נעשה זכיס הלא עכ"פ טלטול מן הצד הוא, ואם אפשר צריך לנער, וטענתו טענה היא, וחפשתי ולא מצאתי מי שירגיז בזה, ומשום חומר הקושיא נלענ"ד ליישב קצת עפמ"ש"כ לעיל זכיס' ש"ח (ביאורים ט"ו) ע"פ הרמב"ן במלחמות, דכל היכא שניכר דעיקר טלטולו הוא לנזק היתר אין חיוב לנער האיסור, דטלטול מן הצד לא שמי' טלטול (עי"ש באורך) א"כ י"ל דה"ג כיון דאין המעות מונחים על עיקר הצגד אלא טפל הוא להצגד, א"כ זכנת טלטול הצגד ניכר דעיקר טלטולו הוא לנזק הצגד ולא המעות דמסתמא האדם מטלטל זכיל העיקר ולא הטפל,